

Milieudefensie. Een wereld te winnen.

FRIENDS OF THE EARTH NETHERLANDS

POSTBUS 19199

1000 GD AMSTERDAM

T 020 6262 620 · F 020 5507 310

SERVICE@MILIEUDEFENSIE.NL

WWW.MILIEUDEFENSIE.NL

GIRO 18650

GREENPEACE

**NATUUR
& MILIEU**

De Natuur en Milieufederaties

Tweede Kamer der Staten-Generaal
t.a.v. de vaste commissie voor Economische Zaken
Postbus 20018
2500 EA Den Haag

Amsterdam, 12 april 2013

Betreft : AO Energie 17 april, Schaliegas

Contactpersoon: Geert Ritsema, geert.ritsema@milieudedefensie.nl, 06-218 29 589

Correspondentieadres: Vereniging Milieudefensie, Postbus 19199 1000 GD Amsterdam

Geacht Kamerlid,

Op 17 april staat het onderwerp schaliegas op de agenda van het Verzamel Algemeen Overleg Energie. Als natuur- en milieuorganisaties juichen wij het toe dat de Nederlandse overheid een onderzoek heeft ingesteld naar de veiligheid voor mens, natuur en milieu bij de opsporing en winning van schaliegas en steenkoolgas in Nederland en dat er gedurende dat onderzoek een moratorium op (proef)boringen naar schalie-of steenkoolgas en het verlenen van opsporingsvergunningen geldt. Echter, over de uitvoering van het onderzoek door een consortium van Witteveen en Bos

Raadgevende Ingenieurs b.v., Arcadis Nederland b.v. en Fugro-Ecoplan b.v. onder regie van het ministerie van Economische Zaken leven bij ons grote zorgen. Wij hebben bovendien grote vraagtekens bij de haalbaarheid van 1 juli aanstaande als datum waarop het onderzoek moet zijn afgerond. Samengevat zetten wij de volgende kanttekeningen bij het onderzoek:

De gevolgen voor de transitie naar duurzame energie worden niet onderzocht; De kosten van milieu- en gezondheidsschade en kosten van mitigerende maatregelen zijn niet meegenomen; De kritiek vanuit klankbordgroep op de haalbaarheid van 1 juli als einddatum en op het gebrek aan locatiespecifiek onderzoek is vooralsnog niet voldoende geadresseerd.

In de bijlage treft u een toelichting op deze zorgen aan.

Hoe verder ?

Gezien bovenstaande knelpunten verzoeken wij u om er tijdens het aanstaande Algemeen Overleg bij de minister op aan te dringen het onderzoek naar de risico's van schalie- en steenkoolgas uit te breiden met in ieder geval de volgende vragen:

- Mogelijke effecten van grootschalige winning van schalie- en steenkoolgas op de door het kabinet (en ook door ons !) gewenste transitie naar duurzame energie.
- Vergelijking van de kosten van milieu- en gezondheidseffecten van schalie- en steenkoolgas met die van duurzame (hernieuwbare) energie.
- Onderzoek naar locatiespecifieke effecten van eventuele winning van schalie- en steenkoolgas en de mogelijkheden om deze te mitigeren.
- Het in kaart brengen van de kosten van mitigerende maatregelen.

Daarnaast vragen wij u er bij de minister op aan te dringen minimaal twee jaar extra in te ruimen voor de uitvoering van het onderzoek en om gedurende deze tijd het moratorium op de winning van schalie- en steenkoolgas in stand te houden.

Tot slot verzoeken wij u er bij de minister op aan te dringen om de klankbordgroep ook de derde versie van het onderzoeksvoorstel ter becommentariëring voor te leggen.

Hoogachtend,

Hans Berkhuis
Directeur Milieudefensie

Mede ondertekend namens Greenpeace Nederland, Landschapsbeheer Nederland, Waddenvereniging, WNF, Stichting Natuur & Milieu, De Stichting Natuur en Milieufederaties, Boxtel Schaliegas Nee! en Schaliegasvrij Haaren.

Bijlage: Knelpunten schaliegas onderzoek

Gevolgen voor de transitie naar duurzame energie worden niet onderzocht

Al in onze brief van 24 oktober 2011 ¹ hebben wij ervoor gepleit om de gevolgen die de exploitatie van schaliegas en andere vormen van onconventioneel gas kan hebben voor de transitie naar duurzame energie onderdeel van het onderzoek te laten zijn. Ook uit de consultatierondes, welke de basis zijn geweest voor de formulering van de vastgestelde onderzoeksvragen, kwam het onderwerp "verdringing investeringen duurzame energie" naar voren. Uiteindelijk heeft het ministerie van Economische Zaken echter besloten dat deze vraag niet binnen de reikwijdte van het onderzoek valt ². Een omissie die ons zeer bevreemdt, zeker gezien de kabinetsdoelstelling van 16 % hernieuwbare energie in 2020 en het feit dat de mogelijke grootschalige inzet van schaliegas en ander onconventioneel gas een belangrijke invloed kan hebben op het behalen van die doelstelling.

Kosten milieu- en gezondheidsschade en kosten mitigerende maatregelen niet meegenomen

Ook vragen over de kosten van milieu- en gezondheidsschade die de opsporing en winning van schaliegas mogelijk met zich meebrengen worden door het ministerie tot op heden buiten de onderzoeksopzet gehouden. Ondanks herhaaldelijk aandringen door diverse leden van de klankbordgroep ³ is het ministerie tot op heden evenmin bereid gebleken om onderzoek te doen naar de kosten van mitigerende maatregelen die nodig zijn om schade die tijdens de winning van schalie- en steenkoolgas kan optreden te voorkomen of te repareren. Dit in weerwil van het feit dat de toenmalige Minister van Economische Zaken -de heer Verhagen- aan uw Kamer heeft toegezegd dat deze vraag wel degelijk in het onderzoek zal worden opgenomen ⁴.

Kritiek vanuit klankbordgroep onvoldoende verwerkt in onderzoeksopzet

In zijn brieven aan de Voorzitter van de Tweede Kamer van 11 maart en 5 april

1 <http://www.milieudefensie.nl/publicaties/brieven/oproep-moratorium-schaliegas-brief-milieuoorganisaties/view> hebben wij ervoor gepleit om de gevolgen die de exploitatie van schaliegas en andere vormen van onconventioneel gas kan hebben voor de transitie naar duurzame energie onderdeel van het onderzoek te laten zijn. Ook uit de consultatierondes, welke de basis zijn geweest voor de formulering van de vastgestelde onderzoeksvragen, kwam het onderwerp "verdringing investeringen duurzame energie" naar voren. Uiteindelijk heeft het ministerie van Economische Zaken echter besloten dat deze vraag niet binnen de reikwijdte van het onderzoek valt.

2 <http://tinyurl.com/c9zxgh7>, pagina 13

3 Zie onder meer de review van het 2 e concept van de onderzoeksopzet van de Stichting Schaliegasvrij Nederland van 18 maart 2013: <http://tinyurl.com/btfb5u2>

4 Kamerstuk 29023, verslag energiecommissievergadering dd 19 juni 2012

jongstleden gaat de Minister van Economische Zaken in op de kritiek die vanuit de met het oog op het onderzoek ingestelde klankbordgroep is geventileerd. Wij zijn het met de Minister eens dat er op aandringen van de klankbordgroep inmiddels een aantal verbeteringen in de onderzoeksopzet zijn aangebracht. Zo is er naar aanleiding van discussies in de klankbordgroep besloten om het onderzoek ook aan de commissie voor de milieueffectrapportage voor te leggen. Overigens was in een eerder stadium al in een dergelijke externe review voorzien, maar was deze gaandeweg -om onduidelijke redenen- komen te vervallen. De klankbordgroep heeft in dit geval dus niet meer gedaan dan het ministerie herinneren aan haar eigen toezeggingen.

Wij betwisten echter de suggestie van de Minister in zijn brief van 5 april dat inmiddels alle door de klankbordgroep aangedragen opmerkingen zijn meegenomen en verwerkt in de onderzoeksopzet. Tijdens de bijeenkomst van de klankbordgroep op 20 maart is op deze opzet opnieuw scherpe kritiek geuit.

Zo hebben in ieder geval de vertegenwoordigers van de bewoners- en milieuorganisaties aangegeven dat zij grote vraagtekens hebben bij de haalbaarheid van 1 juli aanstaande als datum waarop het onderzoek moet zijn afgerond. Zij zeggen daarbij te vrezen voor haastwerk dat ten koste gaat van de zorgvuldigheid en betrouwbaarheid van het onderzoek.

Tevens hebben diverse leden van de klankbordgroep opnieuw gewezen op het feit dat het onderzoek nog steeds niet meer behelst dan een literatuurstudie naar de ervaringen met de winning van schaliegas in het buitenland en dat er te weinig gekeken wordt naar locatiespecifieke omstandigheden. Het gaat dan bijvoorbeeld om breuklijnen in de Nederlandse bodem en de mogelijkheden om het aardbevingsrisico dat door het (proef) boren naar schaliegas in de buurt van deze breuklijnen kan ontstaan te vermijden of in te perken.

In onze ogen is het geen goede zaak om –zoals Minister Kamp voorstelt in zijn brief van 11 maart- dergelijke locatiespecifieke risico's pas te gaan onderzoeken in het kader van de vergunningverlening. Wij achten het daarentegen van wezenlijk belang dat - in het kader van een zorgvuldige politieke afweging van de voor- en nadelen van schaliegas- de Tweede Kamer kennis kan nemen van locatiespecifieke effecten en de mogelijkheden om die te mitigeren voordat een besluit wordt genomen over de eventuele opheffing van het thans geldende moratorium op het (proef) boren naar schalie- en steenkoolgas.